

СВОБОДАТА МОЖЕ ДА СЕ ПОСТИГНЕ С ОСТРИЕТО НА МЕЧА, НО МИРЪТ ВИНАГИ СЕ ПАЗИ С ВЪРХА НА ЧЕТКАТА

Интервю с художника Силви Велев

Силви Велев е роден на 26 октомври 1965 г. в гр. Лом. Завършва специалност „История” във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий”.

Преподава китайските бойни изкуства тайчи и чигун, сертифициран инструктор от Световната ян стил асоциация по тайчичуан. През 2001 г. създава Академия „Небесен Дракон”, където организира и провежда курсове и семинари по тайчи, китайски език, китайска калиграфия и китайска живопис. Ръководи се от китайската сентенция: „По-добре да видиш едно нещо от 10 000 ъгъла, отколкото 10 000 неща от един ъгъл .”

Силви, как се роди Вашето увлечение и интерес към китайската философия и изкуства?

Първоначално интересът ми бе провокиран от факта, че се занимавах с китайски бойни изкуства, а в бойните изкуства философията е определяща за духовното и физическо израстване на практикуващия. Още в началото бях завладян от учението на Лаодзъ за Дао и си спомням, че на 16-годишна възраст вече бях прочел един от преводите на философския трактат „Даодъдзин”. Малко по-късно започнах и практика по тайчи, а в основата на това бойно изкуство е залегнало учението за Дао и Идзин („Книга на Промените”). От там постепенно се отключи и интересът ми към китайската култура и изкуства, а и фактът, че рисувам още от ранна възраст ме подтикна да се запозная по-обстойно с китайската живопис и калиграфия. Това бе една истинска магия, докосваш се до един нов свят, една нова вселена...

Освен преподавател по бойни изкуства Вие сте и художник, калиграф. Бихте ли споделили кога започна Вашият творчески път? От колко години се занимавате с китайска калиграфия (шуфа) и живопис (гуохуа)?

Както споменах, рисувам от ранна детска възраст и творческият ми път започна още с първите ми рисунки. Откакто се помня, обичам да изразявам себе си чрез изобразителното изкуство. Що се касае до китайската калиграфия и живопис, то интересът им към тях дойде с философията за Дао и тайчи. Ако може да има някакво начало, изразено с година, то това може би е 1986 г. Тогава започнах и моите първи опити да рисувам китайски пейзажи. Година по-късно от моя учител по тайчи Красимир Димитров-Китаеца получих един трактат

по китайска живопис, вид енциклопедичен справочник, свързан с образците и школите на китайските художници. След това с Краси (Светла му памет!) започнахме практиката и по китайска калиграфия.

Кои са Вашите учители? От кого черпите вдъхновение?

Учителят ми по тайчи се явява и такъв по китайска калиграфия. Красимир Димитров държеше инструкторите в неговата школа (какъвто бях и аз) да изучават и китайски език – той ни преподаваше. Така кръгът постепенно за мен се затвори и се получи едно единство между тайчи, китайски език, калиграфия и живопис. Вдъхновявах се от старите китайски майстори от династиите Тан и Сун. Вдъхновявам се и до сега от тях, макар че имам един много специален Учител – Учителя в мен. Вярвам, че всеки го има. Благодарение на Него постепенно изградих свой собствен стил.

Кои са основните инструменти и материали, с които трябва да разполага всеки желаещ да се занимава с китайска калиграфия?

„Четирите съкровища“ в китайската калиграфия и живопис са четката, тушът, хартията и тушницата. Има и други средства, например минералната китайска боя, която е на водна основа, и когато се положи върху подходящата хартия, не може да се отбие след това.

Китайската калиграфия и живопис използва голямо разнообразие от четки. Кои са основните видове?

В китайската калиграфия и живопис и до днес се използват много видове четки с косъм от различни животни – катерици, кози, коне, овце, кучета, вълци, различни пернати, включително и косъм от тигър. Благодарение на това художниците имат възможност да прилагат различни техники на рисуване.

Един и същи вид четка може да се използва и за писане, и за рисуване. Съществуват четки с комбинирани видове косъм, които са особено ценни, разбира се, и доста скъпи. По принцип в калиграфията се използват четки с малко по-жилав косъм, като е желателно върхът на четката да се връща след лек натиск в изходно положение. В живописа има и специални четки, подходящи за определени рисувателни техники или за рисуване на различни обекти.

Разкажете ни за хартията, която се използва при калиграфията и живописа. Вие лично какви видове хартия предпочитате?

Някой задавал ли си е въпросът какво безценно нещо е хартията, изобретение на китайците? Откриването на хартията се смята за едно от 4-те велики изобретения, направени в Китай. За историята на хартията няма да говоря сега. Само ще спомена, че когато бях в Пекин, попаднах в един огромен магазин за хартия – повече от сто вида. Съобразно техниките на рисуване хартията може да бъде плътна или тънка, хигроскопична или такава, която задържа водата, може да е снежнобяла или с различен цвят. Най-висш сорт е т.нар. „сюан“ хартия. Както при четките, така и при хартията, изборът зависи от това, което ще рисуваме, т.е. от техниките, които ще прилагаме. Аз лично използвам китайска „сюан“ хартия, а също и европейска за някои от моите лични техники. В курсовете по калиграфия и живопис, които водя, първоначално използваме едно много интересно китайско платно за писане и рисуване с вода – вода, която не след дълго изсъхва и върху платното може да се рисува многократно. Удачно е за обучение и прецизиране на техниките. С напредването на курса използваме туш и хартия, и то точно „сюан“, която за щастие може да се намери в китайските магазини в София.

Традиционно тушът е под формата на плочки, произведени от въглен и растителни материали, различни масла и лепило. Сухият туш се размива с малко вода върху камък в самата тушница. Съвременните калиграфи използват и течни мастила. Вашите предпочитания какви са?

Плочките туш, които са много добре оформени, често пъти са колекционирани заради външния им вид. Навремето качественият туш бил по-скъп от златото. Те се приготвят от сажди, получавани при изгарянето на масло, борова дървесина и смола. Тушът бива няколко

цвета – синьо-черен, кафяво-черен и наситено черен. Съществуват пет наименования на цветовете: изгорял туш, гъст туш, сух светъл туш, светъл туш и влажен туш. Това са т.нар. „Пет свойства на цвета“. При смесването на два или три цвета се придобива различен ефект и оттенък върху хартията. Няма да ви стигне животът да изучите всичките съчетания. В днешно време се използва най-вече течен туш. Разтриването на плочките туш е по-скоро процес на медитация, настройка на духа, успокояване на ума и размишление върху новата картина. Боите във вид на плочки се приготвят по същия начин както туша, но натуралните пигменти се смесват вместо със смола, с лепило.

Аз използвам както сух, така и вече подготвен течен туш, зависи от това каква ще бъде моята практика.

Археологическите разкопки разкриват, че „камъкът“ за размиване на мастилата в древността често е направен от нефрит, метал (бронз, сребро или желязо) или порцелан. Бихте ли пояснили какво по-точно представлява тушницата днес?

Свежият туш е от първостепенно значение в живописата. Ако разтриваме и размиваме туша, размишлявайки върху новата картина, то резултатът ще бъде превъзходен. Това е времето когато мислим за прекрасното. Именно тогава става и първото зареждане на туша с енергията Чи, излъчена от художника. Това се случва точно в тушницата. Тя е била предавана от поколение на поколение като фамилна ценност, особено, ако е била притежание и на знаменит художник. Съществуват тушници, направени от нефрит, а също така и такива от изпечена глина с богата украса. В тушницата обикновено разграничаваме две зони – зона на „земята“, където става разтриването с водата, и зона на „морето“, където се оттича вече готовият туш. Най-разпространени са тушниците, изготвени от гладък непорест шистов камък. Формата е най-различна, а някои от тях имат и капак за по-дълго съхранение на туша.

Кои са по-главните стилове в китайската калиграфия? Бихте ли представили с няколко думи особеностите им?

Обучението по Шуфа започва с т.нар. „кайшу“ стил. Чертите при него са много внимателно изписани. Той е красив и четлив, няма как да се сбърка значението на йероглифа, всяка черта е видима.

Друг характерен стил е „синшу“ или полубързопис, където чертите в йероглифа се сливат, но не се редуцират. Той се пише по-бързо.

Лудото писмо или „цаошу“ е бързописът, при който много от чертите не се изписват, а е останала само вътрешната идея на йероглифа.

Има още няколко калиграфски стила на изписване, например „сяоджуан“ – малкия печат. Характерен е с това, че в този стил се изписват червените печати с имената на автора, които се поставят върху картини или различни документи.

Китайската живопис се стреми да изрази единството на човека и космоса, непрекъснатата динамика на Ин и Ян във вселената, вътрешното движение на съществата. Кои са най-предпочитаните теми на китайските художници?

Темите са толкова разнообразни, колкото е разнообразието в самата природа. Има различни направления в китайката живопис: жанр „Живопис на растенията“, в частност живопис на бамбука, живопис „Цветя и птици“, пейзажната живопис „шан-шуей“ (букв. „планина и вода“), анималистичното направление „Пернати и пухкави“, портретна живопис и др. Най-голямото направление е „шан-шуей“, с него най-пълно се изразява величието на природата и обединението на Ин и Ян.

Кои са Четирите благородни растения в китайската живопис и какво символизират?

Четирите благородни растения в китайската живопис са орхидеята – символ на пролетта, бамбукът – символ на лятото и силата, хризантемата – символ на есента, и сливовото дърво – символ на зимата и възраждането на надеждата. Китайците казват, че за да се научите да рисувате бамбук, е необходим половин живот, а за орхидеята – цял. В моите курсове изучаваме тънкостите на рисуване на тези растения.

Каква е връзката между китайската калиграфия и живописта?

За тази връзка може много да се говори. Казват, че „гуохуа“ (живописиста) е част от „шуфа“ (китайската калиграфия). Много от техниките в живописиста са чисто калиграфски. Това е свързано със самата линия. Йероглифът е набор от черти, които имат форма. Същите тези черти се използват в много техники. Когато рисуваме например бамбук, стеблото на бамбука представлява една от чертите в калиграфията. С други думи, необходима ни е техниката на калиграфията, за да нарисуваме бамбука. Тук е мястото да споделя, че в началото когато правех своите първи опити да нарисувам китайски пейзаж, нещата никак не се случваха. Тайната беше в калиграфията. Когато започнах нейната практика, всичко си дойде на мястото. Разбира се, не всички добри калиграфи са художници и обратното, но „шуфа“ и „гуохуа“ взаимно се допълват. Практиката по калиграфия е важна неотменна част от китайската живопис. За да се каже, че сте нарисували обект в стила на китайската живопис, не е достатъчно само да използвате туш и да поставите червения печат, ако имате такъв. От картината Ви трябва да се усеща духът на линията, която разделя и в същото време обединява самия обект – долавя се философията на Ин и Ян. Тази специфика се постига с практика по калиграфия. Самата живопис съчетава в себе си свободата на движението и мисълта в изящните изкуства и в същото време канона на калиграфията. От там идва и привидната „простота“ на китайските пейзажи отвън, но сложни при изпълнение отвътре.

Вие в кое направление на китайската живопис творите? До каква степен следвате старите майстори?

Аз творя главно в „шан-шуей“, но истинско удоволствие за мен е рисуването и в другите направления. Както бях споменал в началото, старите майстори ме вдъхновяват. Дори и да творя в собствения си стил, една картина на стар майстор може да ме вдъхнови и зареди с енергия. Това е като песен на известен певец, която вдъхновява един млад творец, да речем.

Каква е значението на малките човешки фигури в китайската пейзажна живопис? Обикновено се изобразяват хора, беседващи под някой вековен бор, съзерцаващи красотата на природата от ръба на канара или край бистър планински поток... Каква е целта – да се въведе зрителя в картината и той да се идентифицира с тях, или изпълняват някаква друга роля?

Отговорът на този въпрос е много кратък. Човекът е връзката между Небето и Земята. Той е в единство с тях. Това триединство е проявено и в много от китайските пейзажи.

То е проявено и в бойните изкуства също. Аз лично не вкарвам много човешки фигури в картините си. Стилът ми е такъв, че оставям Природата без човешко присъствие, за да може сам зрителят да бъде пътешественик чрез собственото си въображение.

Каква е функцията на празното пространство в китайската пейзажна живопис? Да проектира зрителя в свят, много по-обширен, дори безкраен, като остави свободно неговото въображение, или да го подтикне към съзерцание?

Празното пространство има две измерения: чисто композиционно и вътрешно философско значение на Празнотата. Празнотата, в която има всичко, но тук може да се включи и провокацията към зрителя и неговото въображение, неговото моментно състояние, неговия светоглед, които сами по себе си определят „използването“ на Празнотата.

Китайците казват, че животът на една картина зависи от избора на калиграфските надписи (стихотворение или фрагмент от проза). Надписите са тези, които допълват творбата. Какво място заемат те във Вашите творби? Как се осъществява диалогът между изображение и текст?

Китайците казват, че „една картина, лишена от поезия, е непълна, а поезията, лишена от картина, е осакатена поезия“. Говорим за синтез между изобразителното и поетичното изкуство. Добрата сентенция, поезия и подходящата картина обединени дават възможност на зрителя не само да съзерцава нарисуваното, но и четейки дадения текст, да се превърне в пряк участник в самия творчески акт, осмисляйки написаното, което го води към по-нататъшни разсъждения. Това обединяване на форма и мисъл липсва в Западното изкуство. Аз често надписвам картините си с подходящи идиоми или с избрани сентенции от трактати на китайските философи, специално подбрани за съответната картина.

Ще обърна внимание и на печатите (т.нар. „Око на дракона“). Занимавайки се с китайска живопис, то неизбежно ще ви е необходим такъв печат, вие самите ще го пожелаете и то няколко вида. Печатите се използват, за да се постави подписът на автора – на самия художник, на калиграфа или на собственика на картината. Традиционно те били изработени от материали, върху които може да се гравира (камъни, бронз, слонова кост, нефрит или рога). На тях се изписвали не само имена, но и отделни фрази или стихове, а също и различни символи. С калиграфията и червения печат се добива пълният и завършен вид на една картина.

Наскоро в институт „Конфуций” в София беше представена Ваша авторска изложба с пейзажна живопис. Експозицията ни отведе в мистичния свят на Шангри Ла. Какво представлява Шангри Ла, има ли нещо общо с легендарната Шамбала или е действително място в Поднебесната?

Да, в края на миналата и началото на тази година бе моята самостоятелна изложба „Завръщане в Шангри Ла“. Нарекох я така, точно поради онази вътрешна Шамбала, която всеки от нас носи – загадъчното, мечтите, пътешествията из необятните планини, завръщането към самите себе си и осмислянето на нашата роля за влиянието на изкуството и провокиране на таланта във всеки от нас.

Защо не се доверихте на силата на внушенията на монохромната живопис, а вкарахте и цветове в пейзажите? Кой е любимият Ви цвят?

Интересен въпрос. Ако искам да внуша нещо, то няма да го направя само с едно изразно средство. Да речем, само с нюансите на туша. Монохромната живопис, както и полихромната, са състояние, в което сам творецът поставя своето виждане за Природата. Използването на един или няколко цвята зависи от вида на техниката. Философската концепция за Ин и Ян може да бъде представена дори само с една точка или кръг върху бялата хартия. Внушението донякъде е манипулативно състояние, представено от автора. Ето защо надписът върху картината допълва това внушение. Друг е въпросът, че зрителят интерпретира това, което вижда, по свой начин, което често пъти може да доведе и до самовнушение. Ще вметна, че има огромна разлика между един европейски зрител, непознат с източното изкуство, и един азиатец. До голяма степен вкарах цветове, за да бъде разбран. Разговарях с много от посетителите. Те обичат цветното... Нямам любим цвят, ако говорим за такива, използвани в картините ми. Работя с туш и китайска минерална акварелна боя.

Всяка една картина от изложбата беше подписана с личното Ви име на китайски Уей Си? Бихте ли пояснили какво означава то в превод?

Името ми се състои от двата йероглифа Уей (Wei) – фамилията, който означава „Велик“, и Си (Xi) „Запад“, дадено ми е от моя учител Красимир Димитров.

Вашата изложба „Завръщане в Шангри Ла” провокира голям интерес не само в България, но и в Китай. Какви са Вашите бъдещи творчески планове и проекти?

Имам идея да подготвя за следващата година изложба в Шанхай. Засега работя по новата ми изложба, която ще бъде показана през октомври тази година тук в България. Рисувам усилено и съм непрекъснато в нашето арт студио.

Смята се, че заниманията с калиграфия и китайска живопис влияят благоприятно върху здравето. Как по-точно?

Много от майсторите по тайчи са и добри калиграфи, и художници.

Тайчи е бойно изкуство, което може да се практикува, както в своя боен аспект, така и като енергийна система за вътрешна хармония между духа и тялото. Изкуство, практикувано от милиони хора по света. Тайчи е състояние на динамична форма на медитация. Много хора го възприемат като вид гимнастика, но тази „гимнастика“ оказва такова благотворно влияние върху човешкото тяло и психика, както никой друг спорт. Тайната на това влияние се корени в движенията и работата с вътрешната енергия на човека. Движенията са бавни и равномерни, без напрежение.

От своя страна, писането и рисуването е процес, който използва дейността на ръката и мозъка. В случая четката за писане и рисуване се явява не само като външен технически инструмент, а като естествено продължение на ръката. Накратко, човек чрез четката, обединяваща мисъл-дишане-движение, излъчва енергия и изразява своето моментно вътрешно състояние. Както практиката по тайчи, така калиграфията и живописата са вид медитация, обединяваща движението и покоя, достигащи баланс между Ин и Ян, което от своя страна най-малкото води до премахване на стреса, изчистване на мисълта, до по-голяма концентрация и нови усещания. Всеки може открие един нов вътрешен потенциал в себе си.

Бихте ли споделили своя девиз?

„Свободата може да се постигне с острието на меча, но мирът винаги се пази с върха на четката“, както и „Ако си естествен и следваш себе си, то ти следваш своето сърце, а следваш ли него – следваш своя Път“. И двете мисли са мои и са пряк израз на това, което аз следвам по собствения си Път.

Какво ще пожелаете на читателите на сп. „Хайку свят“?

На читателите на списанието пожелавам да открият таланта, който притежават, ако не са го сторили, да го развият и представят на другите. Той – талантът, е божествената частица, която е в нас, а не в ЦЕРН...

Разговора води: Зорница Харизанова